

Den Haag

Retouradres: Postbus 12652, 2500 DP Den Haag

Aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
mr.drs. I.K. van Engelshoven
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Datum

13 maart 2020

Onderwerp

Reflectie op BIS-aanvragen vanuit de regio

Ons kenmerk

OCW/2020.1046

Contactpersoon

ocw@denhaag.nl

Dienst

Onderwijs, Cultuur en Welzijn

Afdeling

Stad en Bestuur OCW

Telefoonnummer

14070

E-mailadres

ocw@denhaag.nl

Geachte mevrouw Van Engelshoven,

In november 2018 hebben 15 stedelijke regio's u hun regioprofiel aangeboden. Deze profielen zijn gedeeld met de Raad voor Cultuur en vormen een stap naar een betere samenwerking en afstemming van cultuurbeleid van het Rijk en regio's. Dit is van belang omdat gemeenten, provincies en het ministerie van OCW veel van de in Nederland actieve culturele instellingen co-financieren. In vervolg op deze samenwerking heeft u als uitwerking van uw Uitgangspuntenbrief uit juni 2019 de bestuurders van de stedelijke regio's uitgenodigd te reflecteren op de aanvragen voor de landelijke basisinfrastructuur (BIS) 2021-2024 uit hun regio.

De reflectie heeft de vorm van een aan u gerichte brief over de positie van de aanvrager in de regio en de aansluiting van de aanvraag op het regioprofiel en ambities in de regio. De reflectiebrieven worden door u aan de Raad voor Cultuur doorgeleid met het verzoek deze te betrekken bij de beoordeling van de aanvragen. Eén van de vijf beoordelingscriteria voor de Raad voor Cultuur is geografische spreiding. Een aspect hiervan is de "regionale binding" en hier heeft de reflectie betrekking op. Instellingen zijn door u gevraagd om hier ook aandacht aan te besteden in hun activiteitenplannen, die na toestemming van de instellingen zijn gedeeld met de betreffende stedelijke regio's.

Hierbij bied ik u namens de regio Haaglanden deze reflectiebrief aan, met het verzoek deze te laten betrekken bij de beoordeling van aanvragen in het kader van de basisinfrastructuur 2021-2024.

Wij waarderen en onderschrijven uw inspanningen om te komen tot een meer gezamenlijke visie op kunst en cultuur in de regio. Tegelijkertijd is de daarvoor gekozen vorm van een reflectiebrief ook een lastig instrument, juist vanwege de co-financiering. In de regio Haaglanden neemt de stad Den Haag immers, met het rijk, financiële verantwoordelijkheid voor een aantal beeldbepalende, (inter)nationale culturele instellingen, die grootstedelijk aanbod bieden aan de gehele regio. Wij realiseren ons dat de reflectie dient om de Raad voor Cultuur te kunnen voeden met informatie over regionale inbedding en deze geen beoordeling of advies is vanuit de regio. De reflectie heeft ook maar betrekking op één aspect van één van de vijf beoordelingscriteria die de Raad voor Cultuur tegen elkaar afweegt in het integrale advies dat uiterlijk 4 juni wordt gepubliceerd.

Maar de BIS-aanvragers uit onze regio zijn merendeels instellingen die sinds jaren door de stad worden ondersteund en bij de gemeente Den Haag ook een aanvraag hebben ingediend voor subsidie gedurende de periode 2021 – 2024.

Zoals in veel steden het geval is, is de beoordeling van die aanvragen belegd bij een externe adviescommissie, die onafhankelijk tot een oordeel en tot een advies aan de gemeente moet kunnen komen. Dit nu nog lopende proces moet niet worden verstoord door een reflectie op diezelfde instellingen, ook al betreft het een reflectie vanuit regionaal in plaats van stedelijk oogpunt op basis van een aanvraag bij het rijk en niet bij de gemeente. Ook speelt een rol dat het perspectief voor de reflectie wordt gevormd door het regioprofiel, dat niet is geschreven als beoordelingsinstrument maar als stap in het groeiproces van de regionale samenwerking.

Anderzijds begrijpen wij echter uw wens en die van de Raad voor Cultuur om in het kader van de samenwerking, in aanvulling op de informatie van de aanvragende instellingen, ook vanuit de regio informatie te krijgen over de positie van instellingen in die regionale culturele infrastructuur.

Het regioprofiel Haaglanden

De stedelijke regio Haaglanden telt (CBS 1-1-2018) 1.093.212 inwoners op 405 km² en bestaat behalve uit de gemeente Den Haag (532.561 inwoners) uit de 100.000-plusgemeenten Zoetermeer (124.695 inwoners), Westland (107.492 inwoners), Delft (102.253 inwoners) en de gemeenten Leidschendam-Voorburg (75.000), Pijnacker-Nootdorp (53.644), Rijswijk (52.208), Wassenaar (26.101) en Midden-Delfland (19.244). De stedelijke regio Haaglanden groeit tot 2030 met 9% tot bijna 1,2 miljoen inwoners, volgens de prognoses van CBS/PBL in 2016.

Elke gemeente in de stedelijk regio Haaglanden heeft een andere bevolkingsopbouw. In Delft zijn de inwoners relatief jong en hoogopgeleid, terwijl Leidschendam-Voorburg opvalt door de grote vergrijzing naast het grote aandeel hoogopgeleiden. Den Haag heeft nog weinig met vergrijzing te maken en herbergt zowel hoog- als laagopgeleiden. Zoetermeer houdt het midden: veel inwoners met een middelbare opleiding en geen opvallende vergrijzing of opvallende jonge bevolking.

Den Haag is van oudsher een stad van aankomst voor zowel de gewortelde inwoners met een migratieachtergrond als voor de vele diplomaten en expats. In 2019 had bijna 55% van de inwoners een migratieachtergrond. Door de ambassades, NGO's, de universiteit Leiden met Haagse campus, de TU Delft en de grote reputatie van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten en het Koninklijk Conservatorium wonen veel expats en internationale studenten en kenniswerkers in Den Haag en de aangrenzende gemeenten. De tuinbouw in het Westland trekt grote groepen arbeids-migranten uit Oost-Europa. In Delft, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg en Zoetermeer heeft 30 tot 34% van de inwoners een migratieachtergrond.

De grote diversiteit in herkomst, opleiding, leeftijd, inkomen, geloofsovertuigingen en leefstijlen is een van de belangrijkste onderscheidende kenmerken van deze stedelijke regio. Die diversiteit is zichtbaar in de verschillende wijken en centra in de stedelijke regio en zorgt vooral in Den Haag voor scherpe scheidslijnen.

Nieuwe publieksgroepen vragen om nieuwe makers, nieuwe manieren van produceren, nieuwe programmering, nieuwe manieren van publieksbenadering en wellicht zelfs nieuwe manieren van opleiden van nieuwe makers en docenten. Deze vernieuwing is nodig om als cultuursector actueel, urgent en maatschappelijk betrokken te blijven.

De uitdaging is daarbij rekening te houden met de vraag van een bevolking die grote diversiteit (en soms ook tegenstellingen) kent in herkomst, opleiding, inkomen, leeftijd en mobiliteit. Culturele organisaties en makers moeten deze (nieuwe) publieksgroepen proberen te verbinden en te betrekken bij programmering, organisatie, personeel en publiciteit.

In onze stedelijke regio is Den Haag de stad waar makers tot bloei komen. Het maakklimaat dat in de stad leeft en de vele culturele organisaties dragen bij aan de maatschappelijke en economische innovatie in de stad en de regio. Zo werken verschillende musea in de stedelijke regio bijvoorbeeld samen met universiteiten, laboratoria en innovatieplatforms in Delft en het Westland. Onze opgave voor de komende jaren is om het maakklimaat nog beter te maken, de uitwisseling te intensiveren tussen makers in Den Haag en culturele organisaties in de omliggende gemeenten en om als culturele sector nog meer bij te dragen aan innovatie en het vestigingsklimaat in deze regio.

De culturele infrastructuur in onze regio bevat alle disciplines. Een scala van organisaties - van basis tot top - verzorgt een aanbod voor een breed publiek en fijnproevers. We hebben toonaangevende internationale topinstellingen en bieden een inspirerende uitdagende omgeving voor (nieuwe) makers. De BISaanvragen uit de regio weerspiegelen deze rijkdom en (internationale) ambities van de hier gevestigde culturele instellingen.

De BIS-aanvragen vanuit de regio

Er zijn BIS-aanvragen gedaan door de volgende in de regio gevestigde instellingen:

- het Nationale Theater	(art. 3.09 Theater)
- Nederlands Dans Theater	(art. 3.11 Dans)
- het Residentie Orkest	(art. 3.13 Symfonieorkesten)
- New European Ensemble	(art. 3.17 Muziekensembles en koren)
- Holland Dance Festival	(art. 3.22 Podiumkunsten – Festivals)
- Het Nationale Theater / NT Jong	(art. 3.24 Jeugdpodiumkunsten)
- West (Kunstforum)	(art. 3.30 Presentatie-instellingen)
- Writers Unlimited	(art. 3.37 Letteren – Festival)
- The Generator (TodaysArt)	(art. 3.42 Festivals - Ontwerp, beeldende kunst, cross-over)
- de Coöp. Participatie Federatie	(art. 3.44 Ontwikkelinstellingen)
- Creative Court	(art. 3.44 Ontwikkelinstellingen)
- Korzo	(art. 3.44 Ontwikkelinstellingen).

Behalve een grote verscheidenheid aan functies bestrijken de aanvragen ook een breed palet aan disciplines, van nieuw en 20e-eeuws ensemble-repertoire, het grote – bestaande en nieuwe - symfonische repertoire, cross-over programmering op het gebied van muziek, digitale cultuur, technologie en beeldende kunst, volwassenen- en jeugdtheater met klassiek en hedendaags repertoire, hedendaagse beeldende kunst en literatuur en debat. De drie aanvragen in de discipline dans illustreren het sterke profiel van Den Haag op dit gebied, waar het Haags Dansoverleg naast voorzitter Korzo en NDT, Holland Dance Festival en HNT/Theater aan het Spui 12 dansinstellingen verenigt.

In hun subsidieaanvragen werden de instellingen, zoals gezegd, gevraagd te reflecteren op hun regionale werking / binding. Veel instellingen blijken dit opgevat te hebben als een vraag over hun directe omgeving, dus de Haagse culturele infrastructuur, als onderscheiden van het landelijke en internationale niveau. Verwijzingen naar de wijdere stedelijke regio dan wel specifiek ons regioprofiel zijn zeldzaam.

Dit is begrijpelijk aangezien in Den Haag een groot deel van het publiek en de meeste samenwerkingspartners van de aanvragers zijn gevestigd. Het regioprofiel beschrijft voorts slechts een specifiek deel van het cultuurbeleid, namelijk vooral de mogelijkheden voor samenwerking in de regio en van de regio met het rijk. Dat referentiekader past niet naadloos op de landelijke en internationale werking die de BIS-aanvragers beogen en voor het voetlicht moeten brengen in hun activiteitenplannen.

Dat neemt niet weg, dat de BIS-aanvragers in de regio bekend zijn en alleen de nieuwe rechtspersoon de Coöperatieve Participatie Federatie en Creative Court geen geschiedenis hebben van langjarige gemeentelijke subsidie en geen gemeentelijke subsidieaanvraag voor 2021 – 2024 hebben ingediend.

Het Nationale Theater bespeelt 55 schouwburgen in heel Nederland en België, maar ook de stad en de verschillende wijken zijn onderwerp van voorstellingen die al dan niet in co-creatie met de wijk worden gerealiseerd. Het Nederlands Dans Theater heeft een landelijk en internationaal bereik en wil in de nieuwe huisvesting Amare gezamenlijk met medebewoners Residentie Orkest en Koninklijk Conservatorium zorgen voor een stevige binding met de buurt. Het Residentie Orkest is zowel een (inter)nationaal orkest, als een stadsorkest en een educatieorkest. Met omliggende gemeenten zijn verkenningen gaande voor uitbreiding van het educatieve aanbod in de regio.

Het New European Ensemble is (inter)nationaal actief met optredens en compositieopdrachten, werkt samen met diverse Haagse instellingen en bouwt de bestaande band met Leiden uit. Het Holland Dance Festival opereert internationaal en telt onder de lokale samenwerkingspartners voor festivalproducties ook theater De Veste in Delft. Kunstforum presenteert een internationaal programma van exposities, randprogrammering en symposia en draait mee in de Haagse publieks-evenementen als Museumnacht (Kids) en de periodieke galerieroute Hoogtij.

Writers Unlimited is een internationaal literatuurfestival met auteurs uit met name niet-westerse regio's en werkt structureel samen met onder andere bibliotheek en cultuurankers. Het multidisciplinaire festival Today's Art opereert internationaal maar werkt behalve met Haagse partners ook samen met de TU Delft en ECP | Platform voor de Informatie Samenleving te Leidschendam.

Creative Court verbindt het profiel van Den Haag als stad van vrede en recht met verschillende kunstdisciplines, richt zich op (inter)nationaal publiek maar heeft ook meerdere Haagse samenwerkingspartners. Korzo brengt en haalt makers en voorstellingen naar en uit het buitenland, maar organiseerde ook in twee cultuurankers een meerweekse workshop eindigend in een presentatie in eigen huis voor een publiek van jongeren uit de wijk. De Participatie Federatie is een nieuwe rechtspersoon die 9 gemeentelijk gesubsidieerde instellingen verenigt uit 4 verschillende regio's. Hieronder zijn de Haagse cultuurankers die binnen de Regioprofiel-proeftuin samenwerken met instellingen voor cultuurparticipatie uit de regio Haaglanden. Gebundeld in een aparte rechtspersoon wil de Participatie Federatie een landelijke ontwikkelinstelling voor cultuurparticipatie zijn.

Ten slotte

Tezamen bedienen de BIS-aanvragers met hun programmering en educatieprojecten de gehele regio en het zeer diverse publiek in Haaglanden. De internationale en vaak multidisciplinaire programmering en samenwerkingsverbanden sluiten aan bij het hier aanwezige grootstedelijk cultureel publiek en de in de regio Haaglanden gevestigde gerenommeerde vakopleidingen en (technische) universiteiten. De structurele gemeentelijke ondersteuning van de meeste regionale BIS-aanvragers onderstreept hun regionale binding.

De regio Haaglanden beschikt over een fijnmazig netwerk met een enorme variëteit aan jonge en oudere culturele organisaties, tijdelijke initiatieven en makers. Voor talentontwikkeling, een goed makersklimaat en een breed publieksbereik is de aanwezigheid essentieel van instellingen op topniveau die de verbinding kunnen leggen met de kunstvakopleidingen en als partner ook de kleinere instellingen van de culturele infrastructuur buiten de grote stad kunnen versterken. Er is al samenwerking op gebied van inhoud, publieksbereik en –participatie en we zien kansen dit verder uit te bouwen. Het regioprofiel biedt daarvoor inhoudelijke aanknopingspunten en een kader.

Wij zien dan ook uit naar de nieuwe matchingsregeling die als opvolger van de proeftuinen de culturele vernieuwing in de regio kan stimuleren.

Met vriendelijke groet,
De wethouder van Cultuur

Mede namens de overige portefeuillehouders cultuur van de regio Haaglanden,
Delft, Bas Vollebregt
Leidschendam-Voorburg, Astrid van Eekelen
Midden-Delfland, Wendy Renzen
Pijnacker-Nootdorp, Francisca Ravestein
Rijswijk, Johanna Besteman
Wassenaar, Lia de Ridder
Westland, Piet Vreugdenhil
Zoetermeer, Robin Paalvast